

Rašytojos Ilzės Butkutės mintys po viešnagės Šiauliuose ir „Romuvos“ gimnazijoje (iš „Facebook“, rašytojai leidus)

Dar viena Šiauliuose praleista diena. Rytas Vilniuje buvo gražus kaip atvirukas – švietė saulė, ir žvelgiau į savo miestą taip, lyg matyčiau jį pirmą ir paskutinį kartą. Duonos kepyklos kaminas man pasirodė besąs geros nuotaikos – toks pasitempęs rytmečio saulėkaitoje, nė kiek nesutrauktas šalčio. Upe jau plaukė lytys – pro taksi langą atrodė, kad jos turėtų net skambėti toje spindinčioje žvarboje.

Kai įsėdau į traukinį, saulė užlindo už debesų ir ėmė lydyti ten varį – pusę kelio važiauvau švelnaus, vos regimo spindesio užlietais laukais, sklidiniais ramybės. Žiemkenčiai jau užsnigti ir gali kentėti pagal visas gražiausias savo tradicijas. Užsnigta ir visa kita – kažkokį begalinį ilgėsį keliančios beribės lygumos, miškų guotai, laukai. O vidur tų laukų vis pūpt – ir kokia trobytė bepūpsanti. Kaskart važiuojant pro tokią pagalvojau, och, kokia tykuma turėtų tvyroti ten aplink – baltuose kiemuose, užsnigtuose soduose. Netyčiom užsimanau į sodybą, į kurią traukiniu niekaip nenuvažiuosiu, deja.

Gretimais miegojo dvi paauglės, lyg stirtos ištiesusios laibas kojas. Buvo taip kietai įmigusios, kad į traukinį kelionės vidury įlipusi moteris nesiryžo jų žadinti, nors kažkuri miegančių elfių buvo užėmusi jos vietą. Ta moteris pasakė „nieko tokio“ ir pavažiavo kelias stoteles stovėdama.

Pravažiavom miško proskyną, pro kurią prieš tai greičiausiai praėjo su rudeni išskristi nespėjęs pasimetęs rūkas: visi liauni atžėlę medžiai buvo apšarmoję lyg paveiksle, tiesiog išpiešti erdvėje sidabru. Tie perregimi, lengvi lyg voratinkliai medžiai atrodė iš nuostabos net sulaikę kvapą ir pakėlę rankas – lyg kokie šokėjai, apsivilkę balerinų drabužiais ir patys negalintys patikėti savo puikumui.

Tuomet pastebėjau mažą mergaitę, trypinėjančią tarp keleivių sėdynių eilių. Ji kažką keisto darė savo tėčiui, kuris miegojo kiek pasviręs iš savo kėdės į tako pusę. Ką matau, suvokiau ne iš karto. Ta lėlytė buvo nulupusi skaidrią etiketę nuo mineralinio vandens butelio ir vis klįjavo tėčiui ant veido, o paskui vis nulupdavo staigiu judesiu. Ir vėl klįjavo, ir vėl lupo. „Matyt, matė, ką mama daro su depiliaciniu pleistru,“ – pagalvojau. Mergaitei niekaip nepavyko tėčiui nudepiliuoti barzdos. Tėtis galiausiai pabudo ir nusišypsojo.

Jie, kaip ir aš, išlipo Šiauliuose. Drauge su mumis lipo ir labai garbaus amžiaus dėdytis, galbūt perkopęs devyniasdešimt.

- Žiūrėkit, ar čia ne jūs palikot? – paklausė jis manęs ir garbios ponios, su kuria buvom spėjusios įsišnekėti, rodydamas į kažko pilną kibirą traukinio koridoriuje.

- Čia gi anglis, - pasibaisėjusi atsakė ponia.

- Che che che che! – iš savo pokšto nusikvatojo dėdytis.

Mes irgi pradėjom juoktis. Juokauti tokiuose metuose yra gražu.

Į Šiaulius vykau susitikti su „Romuvos“ gimnazijos gimnazistais.

- Kiek bus vaikų? – paklausiau mokytojos Vidos, vos spėjusi nusimesti kuprinę.

- Mažiausiai penkiasdešimt, - sako ji man.

- Ką? Po pamokų? SAVO NORU?! – apšalau.

- Nagi taip.

Iš streso man ėmė drebėti rankos ir nubėgusi į tūliką pasidažyt akių rizikavau pasidažyt ir akių obuolius.

Susitikimas buvo labai įdomus ir labai šiltas. Negalėjau patikėti, kad toks kiekis vaikų nevaromi atėjo pabendraut su manim – kas aš tokia, galvoju? Trys paaugliai, nors nebuvo pakviesti, patys pasiprašė kitos mokytojos ir išsėdėjo visą laiką. Kai kurie gimnazistai pralaukė „langą“ ir vis tiek atėjo.

Mano ketinimas vykstant susitikti su mokiniais bendrąja prasme visada yra įkvėpti jaunas žmones – įkvėpti mokytis savo malonumui, ieškoti savo talentų ir juos vystyti, įkvėpti nepasiduoti liūdesiui ir paauglystės problemoms, suvokti, kad problemos – tiek viduje, tiek šeimoje – yra laikinos, įkvėpti skaityti knygas, netgi – įkvėpti mokytis lietuvių kalbos: pasakojau, kad ji reikalinga tikrai ne vien lietuvių kalbos mokytojoms. Ir kad Lietuvoje gyventi galima, ir čia gyventi galima smagiai, įdomiai.

Iš tiesų patirčių su mokyklomis esu turėjusi labai visokių. Grįždama iš kai kurių galvoju, kad Lietuvoje auga visiškai neskaitanti ir nerašanti (tikrąja šio žodžio prasme LABAI sunkiai rašanti) karta, ir man baisu, kad tai uždelsto veikimo bomba, ir aš nežinau, kas bus, kai ji sprogs. Tai susiję ir su kai kurių mokytojų abuoju – „ai, kaip nors“, „ai, gerai, užsimerksiu, kaip nors baigiam šią pamoką, kaip nors baigiam šiuos metus.“ Tai susiję ir su šeimose puoselėjamosiomis vertybėmis. Jei šeimoje vertybė yra Radžis, butelis ir kumštis į dūdą, tai kokios knygos, brolyčiai.

Bet grįždama iš tokių mokyklų kaip „Romuvos“ gimnazija aš džiūgauju viduje – yra tiek šviesių veidų, yra tiek smalsių ir imlių protų, ir viskas su mūsų šalimi bus gerai – ji toliau bręs, augs, vystysis, gražės.

Manau, galimi abu variantai. Viskas priklausys nuo kritinės masės. O kritinė masė – toks keistas dalykas. Kiekvienas iš mūsų galime tapti tuo paskutiniu lašu. Į vieną ar kitą pusę.

Man asmeniškai tokios dienos yra didelė dovana. Tokias dienas laikau ir savo investicija (daroma visiškai asmenine iniciatyva) į Lietuvą. Visi esame vienaip ar kitaip susiję – tie jauni žmonės vieną dieną išaugs į, gali būti, labai talentingus mūsų kolegas, bičiulius, mūsų darbuotojus ar mūsų darbdavius. Ir daugelis iš mūsų jau šiandien turi kuo pasidalinti su šiais būsimais kolegomis, bičiuliais, darbuotojais ar darbdaviais. O širdis, kaip aš sakau, yra prieskonis, kuris niekada nesibaigia.

Paskui kiek pasivaikščiojau po Šiaulius, aplankiau tą fantastišką vandens bokštą, knygyne „Sielai“ pravedžiau sesiją, po jos trumpam patekau į nerealų vakarėlį „Arkose“, na o tada atpėdinau iki traukinių stoties (kažkaip tikėjau, kad nepasiklysiu), ir prieš pirkdama bilietą pagalvojau: noriu prie lango, ir kad sėdėčiau viena.

Tokį bilietą ir gavau. Taip ir važiuoju dabar. Paskutiniam vagone, prie lango. Dar yra viena vieta.